

Voorstel aan de raad

Aan de gemeenteraad
Gemeente Steenwijkerland
Vendelweg 1
8331 XE Steenwijk

Steenwijk, 6-10-2015
Nummer voorstel: 2015/72

Voor raadsvergadering d.d.: 27-10-2015
Agendapunt: 7

Onderwerp:
Beleidsplan Oeverconstructies Steenwijkerland 2016-2020

Aan de raad van de gemeente Steenwijkerland wordt voorgesteld te besluiten:

Conceptbesluit:

1. in te stemmen met het Beleidsplan Oeverconstructies 2016-2020
2. in te stemmen met het "scenario 2b"; omvorming naar extensieve oever(constructie)s incl. duurzame kunststof beschoeiing
3. vooruitlopend op de vaststelling van het Bestedingsplan 2016-2019 als onderdeel van de Programmabegroting 2016-2019 (raadsvergadering 10 november 2015):
 - a. kennis te nemen dat vanaf 2016 aanvullend € 100.000,= benodigd is voor structurele onderhoudskosten
 - b. kennis te nemen dat voor de planjaren 2016-2020 € 300.000,= per jaar benodigd is voor de uitgestelde vervangingen
 - c. kennis te nemen dat 50% van de benodigde bedragen voor de oeverconstructies ten laste wordt gebracht van de rioolheffing (€ 200.000,= per jaar)

Samenvatting:

De afgelopen periode zijn de watergangen binnen onze gemeentegrenzen in kaart gebracht waarbij is gekeken naar de eigendomssituatie en onderhoudsstaat van de oeverconstructies. Uit deze inventarisatie en inspectie is een duidelijk beeld van de oeverconstructies en de bijbehorende onderhoudssituatie naar voren gekomen. Er is sprake van veel achterstallig onderhoud en uitgestelde vervangingen van diverse oeverconstructies. Tot nu toe was er geen beleid geformuleerd voor een gedegen beheer. Bijgaand Beleidsplan Oeverconstructies omvat een visie voor een planmatig en duurzaam beheer en onderhoud van de oeverconstructies met een bijbehorend meerjarenplan.

Aanleiding

Steenwijkerland is een waterrijke gemeente. Deze eigenschap speelt een rol in de ecologische verbinding tussen diverse natuurgebieden en maakt onze gemeente aantrekkelijk voor verblijfs- en waterrecreatie. De watergangen in dit gebied hebben dan ook verschillende functies. In 2011 is gestart met het in beeld brengen van de verschillende watergangen binnen onze gemeentegrenzen. Daarbij is gekeken naar de eigendomssituatie en is ook de onderhoudsstaat van de oeverconstructies geïnspecteerd. Uit deze inventarisatie is een duidelijk beeld van de gemeentelijke oeverbescherming (120 km) en de onderhoudsstaat ervan naar voren gekomen. Er is sprake van veel achterstallig onderhoud en uitgestelde vervangingen van diverse oeverconstructies. Tot nu toe was er nog geen beleid geformuleerd voor een gedegen beheer. Bijgaand Beleidsplan Oeverconstructies Steenwijkerland omvat een visie op de oeverconstructies van gemeentelijke watergangen en een meerjarenprogramma voor een planmatig en duurzaam beheer en onderhoud ervan.

Uitgangspunten

Schoon, heel en veilig

De openbare ruimte wordt binnen Steenwijkerland conform de vastgestelde Integrale Visie Openbare Ruimte (IVOR) onderhouden. Voor de oeverconstructies betekent dit dat het onderhoudsniveau is bepaald op basisniveau. Dat wil zeggen dat de oeverconstructies schoon, heel, veilig en functioneel zijn. Een en ander is in beeld vertaald en vastgesteld in het 'Kwaliteitshandboek onderhoud openbare ruimte gemeente Steenwijkerland'. Daar waar binnen IVOR gevraagd wordt om een hoger kwaliteitsniveau zal onderhoud/vervanging apart afgewogen moeten worden binnen de gestelde financiële kaders.

Functie

Naast dit gemeentelijk uitgangspunt heeft Steenwijkerland met zes andere gemeenten en het waterschap Reest en Wieden een handreiking opgesteld voor de inrichting en het beheer en onderhoud van het stedelijk water (IBO stedelijk water). Belangrijk uitgangspunt hierin is de functie van de verschillende watergangen. In een watergangenpaspoort wordt de functie van de watergang beschreven, evenals de wijze van onderhoud.

Duurzaamheid

Oevers kunnen op verschillende manieren worden beschermd tegen afkalving. Afhankelijk van de functie van de watergang kan ervoor gekozen worden geen beschoeiing aan te brengen, maar juist te kiezen voor een natuurlijke oever. Daar waar wel beschoeiing nodig is, is er keuze uit hout, kunststof of een combinatie hiervan. Streekeigenheid, levensduur en kosten worden in dit kader tegen elkaar afgewogen.

Eigendom en beheer

Oeverconstructies zijn vooral aangelegd vanuit hun landfunctie: voor het keren van de grond en ter voorkoming van afkalving van de oever. Langs water waar vanuit de waterfunctie geen beschoeiing nodig is, is de landeigenaar verantwoordelijk voor het onderhoud en beheer van de oeverconstructie. Binnen de gemeentegrenzen ligt 75 km beschoeiing langs gemeentelijk water. Hiervan is 65 km ook in eigendom van de gemeente. De overige 10 km ligt langs particuliere gronden, langs water waar (vanuit de waterfunctie) geen beschoeiing nodig is. Voorheen heeft de gemeente het beheer van veel beschoeiingen op zich genomen, waaronder ook die langs particuliere gronden.

Social Return

In het gemeentelijk inkoop- en aanbestedingsbeleid zijn doelstellingen opgenomen op het gebied van Social Return.

Bij de uitvoering van het vervangen van oeverconstructies zal het Social Return worden opgelegd als contractvorm waarbij een percentage van ca. 5 % van de aanneemsom verplicht moet worden besteed aan het inzetten van mensen met een achterstand tot de arbeidsmarkt.

Financiën

Een deugdelijk en duurzaam beheer van de oeverconstructies binnen Steenwijkerland is een kostbare zaak. Daarom is gekeken naar de eigendomssituatie en de daaruit voortvloeiende beheertaak, maar ook naar de noodzaak voor 1-op-1 vervanging van beschoeiing (omvorming kan ook een mogelijkheid zijn). Vervolgens is het uitgangspunt dat investering op de korte termijn leidt tot besparing op de lange termijn.

Meerjarenprogramma

Bovenstaande uitgangspunten zijn vertaald naar mogelijke scenario's voor het beheer en onderhoud van oeverconstructies. Belangrijk is het besef dat eerst de uitgestelde vervangingen moeten worden weggewerkt, teneinde planmatig en duurzaam te kunnen beheren. In alle scenario's is dit meegenomen.

De scenario's:

1. Voortzetten regulier onderhoud door houten beschoeiing (1a) of door kunststof beschoeiing (1b)

Hierbij worden bestaande constructies gehandhaafd waarbij benodigde onderhouds- en vervangingskosten worden gereserveerd. Binnen dit scenario is er sprake van vervanging door ofwel hout (levensduur ca. 25 jaar) ofwel kunststof (levensduur 50 jaar), of een combinatie hiervan.

2. Omvorming naar extensieve oever(constructie)s en toepassen zo min mogelijk houten beschoeiing (2a) of zo min mogelijk kunststof beschoeiing (2b)

Hierbij wordt vanuit de functie en het gebruik gekeken naar de noodzaak van beschoeiing en naar de mogelijkheid van omvorming naar een natuurlijke oever (ca. 37 km). Het deels

handhaven van bestaande oeververdediging (tot onder het waterpeil), waarbij zich langzaam een natuurlijk situatie ontwikkelt, kan een tussenvorm zijn.

3. Enkel eigen beschoeiingen; hout (3a) of kunststof (3b)

Beschoeiing langs particuliere gronden worden niet meer in gemeentelijke onderhoud- en vervangingsprogramma's opgenomen (ca. 10 km). Hiermee zijn de kosten voor onderhoud en vervanging voor de grondeigenaar. Inspectie wordt wel door de gemeente opgepakt.

Deze scenario's betreffen zowel de uitgestelde vervangingen als het planmatig beheer en onderhoud.

Uitgestelde vervangingen

Binnen de gemeentegrenzen ligt 120 km aan oeverbescherming langs gemeentelijke wateren. Hiervan bestaat het grootste deel uit houten beschoeiingen (70 km). Het meeste hiervan is in de jaren '70 aangelegd. Normaliter staat voor een houten constructie een levensduur van ca. 25 jaar. Sinds de aanleg is er incidenteel vervangen. Duidelijk is dat een groot deel van de beschoeiingen technisch is afgeschreven (ca. 60 km). De inventarisatie en inspectie laat zien dat grote delen niet meer voldoen aan het uitgangspunt schoon, heel en veilig (ca. 11 km). De nadruk ligt dan ook op vervanging van deze beschoeiingen. Het voorstel is 3 km per jaar aan te pakken, waarbij er over de periode van 5 jaar een buffer wordt gecreëerd. Hiermee wordt de tussentijdse achteruitgang van overige beschoeiing ook aangepakt.

Het huidige beheer is gericht op onderhoud, herstel en incidenteel vervanging. De inspectie toont echter aan dat planmatige, structurele vervanging, noodzakelijk is. Hiervoor zijn geen middelen gereserveerd.

Planmatig beheer en onderhoud

Naast het wegwerken van de uitgestelde vervangingen, is er ook sprake van het planmatig onderhoud (inspecties, reiniging en klein herstel en incidenteel, aanpak calamiteiten). Een gedegen beheer voorkomt dat we in de toekomst weer geconfronteerd worden met een flinke achterstand.

Voorgesteld scenario

Op basis van bovenstaande uitgangspunten en ten behoeve van een planmatig en duurzaam onderhoud wordt voorgesteld tot uitvoering van scenario **2b**.

De voorgestelde werkwijze ziet er dan als volgt uit.

Bij constatering van een matige, slechte of zeer slechte kwaliteit wordt gekeken of:

1. de betreffende beschoeiing langs vaarwater staat (toepassen afwegingsmatrix / functie) of als de situatie expliciet er om vraagt, beschoeiing toe te passen (bijv. watergang dicht langs weg);
2. als het vaarwater betreft langs particuliere gronden dan zal de beschoeiing worden onderhouden/vervangen door de gemeente; daar waar het geen vaarwater langs particuliere gronden betreft is het beheer en onderhoud van de beschoeiing voor de particulier;
3. als de beschoeiing onder verantwoordelijkheid van de gemeente valt, wordt bij niet vaarwater beoordeeld of de bestaande beschoeiing kan worden vervangen door een natuurlijke oever;
4. als een natuurlijke oever geen alternatief is, wordt de beschoeiing vervangen door toepassing van kunststof (daar waar gewenst, kan een gekozen worden voor een combinatie van hout en kunststof of bij expliciete omgevingsfactoren geheel hout).

Communicatie

Na vaststelling van het Beleidsplan Oeverconstructies 2016-2020 zal een communicatietraject worden opgestart gericht op informatie voorziening voor alle belanghebbenden. In het bijzonder voor die particulieren die in de toekomst zelf de oeverconstructies zullen moeten beheren en onderhouden.

Jaarlijks wordt een onderhoudsplan opgesteld voor het beheer en onderhoud van de oeverconstructies. Op basis hiervan worden de bijbehorende projecten uitgevoerd. Projectmatig zal de hierbij behorende communicatie richting belanghebbenden worden verzorgd.

Financiën

Bovenstaande scenario **2b** komt overeen met de tabel uit het Beleidsplan Oeverconstructies (p. 32). Op de lange termijn (doorlooptijd 50 jaar) is de voorgestelde variant het meest voordelig:

	1a huidig beheer - houten beschoeiing	1b huidig beheer - kunststof beschoeiing	2a extensief - zo min mogelijk harde constructies incl. Hout	2 b extensief - zo min mogelijk harde constructies incl. Kunststof	3a enkel onderhoud en vervanging eigen constructies hout	3b enkel onderhoud en vervanging eigen constructies kunststof
jaar	€ 31.864.095,56	€ 18.035.793,88	€ 24.734.113,70	€ 14.589.064,36	€ 27.022.083,12	€ 15.644.734,01
gemiddeld per jaar	€ 637.281,91	€ 360.715,88	€ 494.682,27	€ 291.781,29	€ 540.441,66	€ 312.894,68

Een en ander vertaald, naar een jaarlijks benodigd bedrag ziet er als volgt uit.

	Beschikbaar	Gewenst (jaarlijks)	Saldo
Uitgestelde vervangingen (2016 t/m 2020)	0	€ 300.000,-	- € 300.000,-
Planmatig onderhoud	€ 200.000,-	€ 300.000,-	- € 100.000,-
			- € 400.000,-

In de periode 2016-2020 is dus € 1.500.000,- nodig om de uitgestelde vervangingen weg te werken. Daarnaast geldt vanaf 2016 een structureel extra benodigd budget van € 100.000,- voor een planmatig en duurzaam onderhoud.

Dekkingsvoorstel

Conform de uitgangspunten van het Watertakenplan 2016-2021, (de opvolger van het verbreed Gemeentelijk Riolerings Plan (vGRP), kunnen de benodigde bedragen deels worden gerelateerd aan de rioolheffing (waterhuishouding). Omdat niet alle beschoeiing en het bijbehorende water een directe relatie heeft met de hierin genoemde zorgtaken (afvalwater, hemelwater en grondwater) is mede op basis van ingewonnen juridisch advies (rechtmatigheidsdiscussie) gekozen voor een percentage van 50% van de nu aangevraagde aanvullende middelen. In het Watertakenplan worden de benodigde middelen daarom voor 50% opgenomen en verwerkt in bijbehorend kostendekkingsplan. De uitkomsten van dit plan bepalen de hoogte van de rioolheffing voor de komende jaren. Het Watertakenplan wordt in oktober aan de raad aangeboden. De overige 50% van de benodigde middelen zijn opgenomen in de PPN 2016-2019. Bij de behandeling van de programmabegroting kunnen de middelen definitief beschikbaar worden gesteld.

Bijlagen bij het voorstel Beleidsplan Oeverconstructies Steenwijkerland 2016-2020

Ondertekening

De secretaris

De burgemeester

S.S. Weistra

M.A.J. van der Tas

Betrokken partijen

afdeling

adviseur

behandeld in raadscommissie

OW

Robert de Jager, tel.: 0623976923, email:

robert.de.jager@steenwijkerland.nl

X ja, 6 oktober 2015

☐ nee

Raadsbesluit

Steenwijk, 27-10-2015
Nummer: 2015/72

De raad van de gemeente Steenwijkerland;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 15-9-2015, nummer 2015/72;

b e s l u i t :

1. in te stemmen met het Beleidsplan Oeverconstructies 2016-2020
2. in te stemmen met het "scenario 2b"; omvorming naar extensieve oever(constructie)s incl. duurzame kunststof beschoeiing
3. vooruitlopend op de vaststelling van het Bestedingsplan 2016-2019 als onderdeel van de Programmabegroting 2016-2019 (raadsvergadering 10 november 2015):
 - a. kennis te nemen dat vanaf 2016 aanvullend € 100.000,= benodigd is voor structurele onderhoudskosten
 - b. kennis te nemen dat voor de planjaren 2016-2020 € 300.000,= per jaar benodigd is voor de uitgestelde vervangingen
 - c. kennis te nemen dat 50% van de benodigde bedragen voor de oeverconstructies ten laste wordt gebracht van de rioolheffing (€ 200.000,= per jaar)

De raad voornoemd,
de griffier,

de voorzitter,

A. ten Hoff

M.A.J. van der Tas